

1821. Ευγένιος Βούλγαρης Β΄ Μέρος – Επαληθεύονται οι στοχασμοί του για την Τουρκία.

Γράφει ο Γιώργος Παπαθανασόπουλος.

Ο Ευγένιος Βούλγαρης μετά τη Λειψία φιλοξενήθηκε κάποιους μήνες στο Βερολίνο από τον αυτοκράτορα Φρειδερίκο Β΄. Αυτός θεωρείτο εκφραστής της πεφωτισμένης δεσποτείας, ήταν φίλος και χορηγός του Βολταίρου και του άρεσε να φιλοξενεί και να συζητεί με διανοούμενους της εποχής του. Στη συνέχεια και συγκεκριμένα το 1771 μετέβη στην Αγία Πετρούπολη, όπου μετά από σύσταση του Θεόδωρου Ορλώφ τον δέχθηκε με τιμές η Αυτοκράτειρα της Ρωσίας Αικατερίνη Β΄ η Μεγάλη.

Η εποχή για τον Ελληνισμό ήταν εξαιρετικά κρίσιμη. Ο Θεόδωρος Ορλώφ και ο αδελφός του Αλέξιος, άνθρωποι της αυλής, που επηρέαζαν την αυτοκράτειρα, από το 1766 είχαν αρχίσει να παρακινούν τους Έλληνες να επαναστατήσουν. Την 1^η Μαρτίου 1770 ο Θεόδωρος Ορλώφ, επικεφαλής μοίρας του Ρωσικού στόλου, κήρυξε την Επανάσταση από το Οίτυλο της

Μάνης, που δεν περιορίστηκε στην Πελοπόννησο, αλλά απλώθηκε σε πολλές περιοχές του Ελληνισμού, όπως στην Κρήτη (με τον Δασκαλογιάννη), στην Ήπειρο με τους Χειμαριώτες, στα νησιά του Αιγαίου.

Το τραγικό ήταν ότι μετά την αντίδραση των Οσμανιδών οι Ρώσοι αποχώρησαν, αφήνοντας τους επαναστάτες μόνους και ανυπεράσπιστους. Αποτέλεσμα η σφαγή χιλιάδων Ελλήνων. Το 1770 ήταν σε εξέλιξη και ο Α΄ Ρωσοτουρκικός πόλεμος (1768-1774), ο οποίος έληξε με νίκη της Ρωσίας και την υπογραφή της συνθήκης Κιουτσούκ – Καϊναρτζή. Με αυτήν ουδέν υπέρ των Ελλήνων προέκυψε, πλην του ότι τα εμπορικά πλοία με ρωσική σημαία απέκτησαν το δικαίωμα να πλέουν ελεύθερα στον Εύξεινο Πόντο, στα στενά του Βοσπόρου και στο Αιγαίο. Πολλά τότε ελληνικά πλοία σήκωσαν ρωσική σημαία.

Αυτά συμβαίνουν ΠΡΙΝ από τη Γαλλική επανάσταση. Ανάμιξη στην Επανάσταση του 1770 έχει μόνο η Ρωσία, για την οποία οι Έλληνες πίστεψαν ότι μπορούσε να τους βοηθήσει. Τότε οι Γάλλοι θεωρητικοί της Επανάστασης Βολταίρος και Ντιντερό ήσαν τρόφιμοι των αυλών των αυτοκρατόρων, του Φρειδερίκου και της Αικατερίνης, και απομυζούσαν πολλά χρήματα. Ο Christophe Migeon σημειώνει για τον Βολταίρο μεταξύ άλλων: «Ο Βολταίρος ήταν ένας δεινός επιχειρηματίας. Αγαπά το χρήμα και το κερδίζει χάρη στην πένα του και στους πρίγκηπες που τον καλομαθαίνουν» (*Les cahiers science et vie*, No 152, Avril 2015, p. 93). Με τα Ορλωφικά αποδεικνύεται μύθος η επίδραση της Γαλλικής Επανάστασης στο να αποτινάξουν οι Έλληνες τον οθωμανικό ζυγό.

Ο διάκονος Ευγένιος Βούλγαρης γράφει το 1771 ή το 1772, αμέσως δηλαδή μετά τα Ορλωφικά, το έργο του «Στοχασμοί», ένα από τα σημαντικότερα προεπαναστατικά κείμενα. Σπάνιο αντίγραφο του ανήκε στην βιβλιοθήκη Γιάννη Βλαχογιάννη. (Βλ. Ν. Καμαριανού «Επτά σπάνια ελληνικά φυλλάδια δημοσιευμένα στην Πετρούπολη» (1771-1772), *Ο Εραμιστής* τ. 18, 1986, σελ. 1-34). Τα όσα ο Βούλγαρης γράφει περί της Τουρκίας και των Μεγάλων Δυνάμεων, είναι ως να τα γράφει σήμερα.

Το κείμενο αρχίζει έτσι: «Ήλπισε ποτέ κάποιος με τόση οξύτητα και ευκολία να μέλλει να καταντήσει στο χείλος του γκρεμού το Οθωμανικό Κράτος; όχι. Μα ήλπισε κάποιος ότι ενώ έφτασε έως εκεί, με την πίεση ενός βραχίονος ισχυρού, άλλα χέρια ισχυρά και αυτά, δυνάμενα να συνεισφέρουν και με μια μικρή ώθηση στο να το κατακρημνίσουν, δεν το θέλουν; Μα, τελευταίο, ήλπισε κάποιος ότι αυτά τα χέρια δια να εμποδίσουν το γκρέμισμα του Οθωμανικού Κράτους θα το στηρίξουν; Οπωσδήποτε όχι...» (Σημ. γρ. Η μεταφορά του κειμένου στα νεοελληνικά από τον γρ.).

Στη δεύτερη σελίδα σα να περιγράφει τον Ερντογάν: «Τα χρησμολογήματα του Μωάμεθ πληροφορούν τους Τούρκους ότι αυτοί είναι το έθνος το θεοφιλέσ και άγιο και εκλεκτό. Το μόνο έθνος το οποίο ο Θεός το διόρισε να κυβερνήσει όλο τον κόσμο, και ότι επομένως το Βασίλειό τους...δεν είναι δυνατόν ουδέποτε να καθαιρεθεί, ούτε και αν συμφωνήσουν όλες οι δυνάμεις των Βασιλίσκων της Ευρώπης». Και συνεχίζει στη σελίδα 4:

«Αλλά τίθεται το ερώτημα οι Τούρκοι δεν βλέπουν το οφθαλμοφανές ότι η μοίρα τους εξαρτάται από την απόφαση των Χριστιανών βασιλέων; Αποκρίνομαι το αντίθετο, ότι αυτοί οι άνθρωποι είναι Τούρκοι και ως Τούρκοι είναι πληροφορημένοι ότι κατά τις αρχές της πίστης τους το Βασίλειό τους θα μείνει ακέραιο έως το τέλος, θα απολαύσει δόξα και δύναμη και θα υποτάξει όλους, όπως είπαμε. Επίσης ως Τούρκοι πρεσβεύουν και το δόγμα ότι υπάρχει μια ισχυρή ειμαρμένη, η οποία κρατά δεμένους τους Χριστιανούς Βασιλείς, τους σφίγγει και τους αναγκάζει να μένουν στα όριά τους...Ως Τούρκοι είναι εκ συστήματος άσπονδοι εχθροί του Χριστιανισμού...».

Ο Βούλγαρης στην 34^η σελίδα τονίζει ότι τρία πράγματα κινούσαν τους Γραικούς να παίρνουν το μέρος των Χριστιανών Βασιλέων, κάθε φορά που αυτοί έκαμαν πολέμους εναντίον των Οθωμανών: Πρώτον η θλίψις της βαρείας και ανυπόφορης τυραννίας. Δεύτερον η ελπίδα της αποκαταστάσεως της ελευθερίας του Γένους και τρίτον η ζέση της πίστεώς τους στον Χριστό. Αλλά, όπως σημειώνει, οι Γραικοί βλέπουν ότι όλα τα άλλα χριστιανικά κράτη της Ευρώπης δεν έχουν τον ζήλο της χριστιανικής πίστεως κατά της ψευδοθρησκείας του Μωάμεθ. Οι Γραικοί βλέπουν ότι δεν πρέπει να ελπίσουν στο

εξής να δουν βοήθεια για την ελευθερία τους. «Επειδή τώρα», όπως γράφει, «που περισσότερο από κάθε άλλη φορά (Σημ. γρ. Με τα Ορλωφικά) έφεξε σε αυτούς μια τέτοια ελπίδα οι Δυνάμεις της Ευρώπης, αντί να προθυμοποιηθούν και να απλώσουν σε αυτούς χέρι βοήθειας δια να τους κατάρτισουν ελεύθερους, έστω εν μέρει, φάνηκαν τρόπον τινά ζηλότυποι στην ελευθερία τους. Και εκείνο το χέρι που υπέρ τους από μακριά απλώθηκε να τους ελευθερώσει δεν έλειψαν από το να το εμποδίσουν».

Προς το τέλος των «Στοχασμών» του ο Βούλγαρης επιχειρηματολογεί γιατί είναι προς το συμφέρον της Ρωσίας και της υπόλοιπης χριστιανικής Ευρώπης, ένα ισχυρό, ελεύθερο και ακηδεμόνευτο Ελληνικό Κράτος. Υποστηρίζει ότι η ύπαρξη Ελληνικού Κράτους « ήθελε φυλάξει εις το εξής την επιζητούμενη ισορροπία της Ευρώπης». Και απαντά στο επιχείρημα ότι οι Ευρωπαίοι αφήνουν την Τουρκία να αλωνίζει γιατί αυτό υπαγορεύουν τα συμφέροντά τους: «Κύριε των Δυνάμεων! Όφελος εις την Ευρώπη είναι να βασιλεύουν οι Τούρκοι στην Ευρώπη! Τα εμπορικά συμφέροντα αλλάζουν στον χρόνο, ενώ η κυριαρχία της Τουρκίας μένει». Και καταλήγει οι χριστιανοί βασιλείς να μην αφήσουν την ευκαιρία να βοηθήσουν στη δημιουργία του Ελληνικού κράτους και στον εξοστρακισμό από την Ευρώπη των Οθωμανών: «Αν ο Τούρκος αποκατασταθεί πάλιν ως πρότερον αναμφιβόλως ουδέποτε θα βρίσκεται σε ασφάλεια η Ευρώπη, ενόσω ο Οθωμανός θα βασιλεύει στην Ευρώπη». Αυτά γράφονται το 1771/72!

Για την παρουσία του Ευγενίου Βούλγαρη στη Ρωσία θα αναφερθούμε στο Γ' και τελευταίο μέρος του εις αυτόν αφιερώματός μας.

Πηγή : <http://www.antibaro.gr/>